

Nr 455.

Av herr **Ekdahl m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 107, med förslag till förordning angående ändring i vissa delar av förordningen den 18 juni 1927 (nr 234) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, m. m.

I proposition nr 107 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att antaga därvid fogade förslag till, bland annat, förordning angående ändring i vissa delar av förordningen den 18 juni 1927 (nr 234) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring.

Enligt 2 § i förenämnda förslag skall militärtjänstgöring anses hava varit för handen, bland annat, då vederbörande deltagit i sådan av militär myndighet särskilt anordnad färd till eller från tjänstgöringen, som föranletts av och stått i omedelbart samband med permission eller annan ledighet. Då redan enligt nu gällande bestämmelser militärtjänstgöring anses vara för handen, då vederbörande i föreskriven ordning varit stadd på marsch eller annan färd till eller från militärtjänstgöringen samt färden föranletts av och stått i omedelbart samband med tjänstgöringen, torde det framlagda förslaget icke kunna anses innebära något nytt, utöver vad tidigare gällt, än mindre vara ägnat att för dem det vederbör leda till några förbättringar å nu berörda område. Riksförsäkringsanstalten har tidigare funnit angeläget, att en utvidgning av begreppet militärtjänstgöring genomfördes, syftande till att omfatta även skador, som åsamkas fast anställda och värnpliktiga under färd till eller från hemmet i samband med permission eller tjänstledighet. Med stöd av vunnen erfarenhet rörande tillämpningen av nu gällande bestämmelser, vilka icke medgiva rätt till ersättning för skador, åsamkade under permissions- eller tjänstledighetsfärder, har riksförsäkringsanstalten vid numera verkställd översyn av 1927 års militärsätningsförordning framhållit, att starka skäl tala för att riksförsäkringsanstaltens jämväl tidigare framförda synpunkter numera vinna beaktande. Särskilt under nu rådande förhållanden med av den förstärkta försvarsberedskapen föranledda massinkallelser ha de missförhållanden, som föranletts av att ersättning icke medges för olycksfall under ledighetsresor, kommit i blixtbelysning. Det må icke förvåna, att avslag å framställning om ersättning till följd av dylika olycksfall väckt bitterhet och missnöje i allmänhet och särskilt i sådana fall, då den skadade eller döde haft hustru och barn eller föräldrar, mot vilka han haft försörjningsplikt. Vilka argument, som än må anföras till försvar för åsikten, att resa företagen i samband med under militärtjänsten erhållen permission eller tjänstledighet icke skulle vara föranledd av eller stå i omedelbart samband med denna tjänstgöring, så är det visst, att ett dylikt betrak-

telsesätt aldrig kan vinna förståelse i folkets djupare led och allra minst hos dem, som på grund av dylika olycksfall åsamkats skada eller förlorat anhöriga, av vilkas liv och hälsa de varit för sitt uppehälle beroende. Det måste därför anses vara med rätt och billighet överensstämmande, att statligt skydd i form av rätt till ersättning beredes jämväl i här berörda fall.

I fråga om beräkandet av den årliga arbetsförtjänst, som skall ligga till grund vid fastställandet av enligt militärensättningsförordningen utgående ersättningar, föreslås denna till

a) 2 700 kronor för värnpliktig, som fullgjort i 27 § 1 mom. B värnpliktslagen omförmäld fortsatt tjänstgöring för utbildning till officer;

b) 2 400 kronor för värnpliktig, som fullgjort i 27 § 1 mom. B värnpliktslagen omförmäld fortsatt tjänstgöring för utbildning till underofficer eller i 27 § 1 mom. C och D samma lag omförmäld fortsatt utbildning eller tjänstgöring;

c) 2 160 kronor för annan värnpliktig, som tjänstgör efter det kalenderår, varunder han fyllt 22 år; samt

d) 1 764 kronor för värnpliktig, som icke avses under a)—c).

Å dessa grundbelopp skulle dyrtidstillägg utgå tills vidare enligt för närvarande gällande bestämmelser eller med 40 %.

Riksförsäkringsanstalten hade föreslagit, att den årliga arbetsförtjänsten skulle antagas utgöra

3 900 kronor för värnpliktig officer,

3 000 kronor för värnpliktig underofficer och annan värnpliktig, vilken fullgjorde honom åliggande tjänstgöring efter åttonde året efter inskrivningsåret,

2 700 kronor för värnpliktig med furirs eller motsvarande tjänsteställning och för annan värnpliktig, vilken fullgjorde honom åliggande tjänstgöring, under fjärde till och med åttonde året efter inskrivningen, samt

2 400 kronor för annan värnpliktig än förut sagts.

Enligt riksförsäkringsanstaltens förslag skulle dyrtidstillägg åtminstone för närvarande icke utgå å enligt av anstalten sålunda föreslagna grunder utgående sjukpenning eller livränta.

Frågan om beräkandet av den arbetsförtjänst, enligt vilken ersättning till värnpliktiga vid ådragen kroppsskada bör beräknas, har vid flera tillfällen varit föremål för prövning, utan att något tillfredsställande resultat kunnat ernås. För att i någon mån bereda de värnpliktiga rättvisa i ersättningshänseende har man hitintills sökt hjälpa sig fram med utgivande av dyrtidstillägg å enligt gällande bestämmelser utgående ersättningar. En genom dylikt förhållande åstadkommen temporär förbättring torde man dock icke kunna anse vara tillfredsställande. Med hänsyn dels till värnpliktens karaktär av tvångstjänstgöring, dels ock de faror för liv och hälsa, som de värnpliktiga härunder utsätts för, måste det vara ett samhälleligt intresse, att de värn-

pliktiga för under militärtjänstgöringen ådragna kroppsskador tillförsäkras en betryggande och av tillfälliga fluktuationer oberoende statlig ekonomisk garanti. Hur denna garanti skall kunna ernås, kan givetvis bliva föremål för diskussion. Rimligt skulle synas, att de värnpliktigas ersättningar ställdes i relation till deras årliga arbetsförtjänst i civila livet. Även om principiella och praktiska skäl kunna anföras mot ett dylikt tillvägagångssätt, synes dock rättvist, att större hänsyn tages till inom den allmänna arbetsmarknaden rådande löneförhållanden än som nu är fallet. Vid ett sådant betraktelsesätt framstå de enligt nu gällande militärsersättningsförordning fastställda beräkningsgrunderna såsom fullständigt orimliga. Även de i det föreliggande förslaget angivna grunderna måste anses vara allt för snävt tilltagna. Det av riksförsäkringsanstalten framlagda förslaget för grundbeloppens fixerande synes däremot vara bättre avvägt och ägnat att tillförsäkra de värnpliktiga en fastare garanti och ett rättvisare anpassande av ersättningarna. Även om, såsom framhållits, ett genomförande av nämnda förslag åtminstone i vissa fall skulle medföra försämrade ersättningsförmåner, synas principerna i förslaget böra läggas till grund vid diskussionen om utformandet av nya bestämmelser å ifrågavarande område. Emellertid torde riksförsäkringsanstaltens förslag i tillämpningen icke bliva helt tillfredsställande med mindre det samma kompletteras med ett lämpligt avvägt dyrtidstillägg. Dylikt dyrtidstillägg synes böra utgå enligt för allmänna ramavtalet gällande grunder. Härigenom komma jämväl de påtalade riskerna för försämring av ersättningsförmånerna att uteslutas.

Enligt gällande bestämmelser utgår begravningshjälp med en tiondel av den avlidnes årliga arbetsförtjänst, dock ej med mindre belopp än 250 kronor. Kostnaderna för en begravning inskränka sig som bekant icke blott till dem som föranledas av anskaffande av kista, svepning, transport o. d., utan hit få även räknas, bland annat, utgifter för anskaffande av begravningskläder åt anhöriga, utgifter som med andra ord äro direkt föranledda av dödsfallet. Det torde vara uppenbart, att en begravningshjälp å 250 kronor icke ens tillnärmelsevis förslår till täckande av dylika kostnader. Då en värnpliktig — en ung man i sina bästa år — avlider till följd av skada ådragen under militärtjänstgöring, borde det vara staten angeläget, att han å kronans bekostnad beredes en hederlig begravning, utan att därigenom de efterlevandes ekonomi betungas. Begravningshjälpen bör därför tillmätas så, att den täcker ej blott de med begravningen direkt förenade kostnaderna utan även förslår till inköp av begravningsplats och en enklare minnesvård över den döde. På grund härav bör begravningshjälpen utgå med 600 kronor.

Förutsättningen för att livränta skall kunna tillerkännas efterlevande föräldrar (adoptivföräldrar) är enligt gällande bestämmelser, att föräldrarna för sitt uppehälle varit av den avlidnes arbete väsentligen beroende. Det torde icke kunna anses med billighet överensstämmande att göra livräntas ut-

betalande till föräldrar uteslutande beroende på förhållanden, som varit rådande under den avlidnes livstid. Omständigheter kunna inträffa, som synnerligen väl motivera tillerkännande av livränta till föräldrarna, även om den avlidne under sin livstid icke bidragit till föräldrarnas uppehälle. Bestämmelserna å hithörande område böra därför modifieras därhän, att frågan om efterlevande föräldrars rätt till livränta, därest förhållandena därtill föranleda, bör kunna upptagas till förnyad prövning inom fem år efter dödsfallet.

Jämlikt 19 § 1 mom. i 1927 års militärsättningsförordning skall sjukdom, som icke förorsakats av olycksfall, anses ådragen under militärtjänstgöring, därest sjukdomen yppats under tjänstgöringen samt skälig anledning ej finnes att antaga, att sjukdomens framträdande föranletts av annan orsak än tjänstgöringen och att denna icke väsentligen bidragit därtill. I praxis har denna bestämmelse medfört, att ersättning vid sjukdom icke utgives i ett flertal fall, nämligen då det kan *antagas*, att sjukdomens framträdande föranletts av annan orsak än tjänstgöringen eller att denna icke väsentligen bidragit därtill. Att avgöra huruvida militärtjänstgöringen med därmed förenade starka kroppspåfrestningar och omständigheter i övrigt väsentligen bidragit till en sjukdoms framträdande torde även ur medicinsk synpunkt mången gång vara vanskligt. Även för det fall att en värnpliktig, som under militärtjänstgöringen ådragit sig en sjukdom och under vården för densamma drabbas av en annan sjukdom, torde det mången gång vara svårt att med bestämdhet påstå, att kausalsammanhang mellan tjänsten och den senare sjukdomen icke föreligger. Kan det emellertid i dylikt fall *anses*, att sjukdomen föranletts av annan orsak än tjänstgöringen eller att denna icke väsentligen bidragit till sjukdomens framträdande, giva författningsbestämmelserna i sin nuvarande formulering stöd för att ersättning avslås. Ett dylikt resultat kan icke anses som tillfredsställande. Starka skäl tala därför för en uppmjukning av nu berörda bestämmelser i den riktningen, att ersättning må kunna avslås endast för det fall, att det är uteslutet, att tjänstgöringen bidragit till sjukdomen eller dödsfallet.

Enligt promulgationsbestämmelserna till det av Kungl. Maj:ts framlagda förslaget skulle de däri upptagna bestämmelserna träda i kraft den 1 juli 1944. Ersättningsanspråk, som grundas på olycksfall, som inträffat eller sjukdom som yppats före nämnda dag skola bedömas enligt äldre bestämmelser. I detta sammanhang må erinras om att genom lag den 3 december 1943 (nr 808) angående ändring i vissa delar av lagen den 21 juni 1940 (nr 540) om krigsskadeersättning nyinförda bestämmelser om krigsskada under neutralitetstid givits tillbakaverkande kraft å skada, som inträffat efter den 31 augusti 1939. Då genom detta stadgande principen om retroaktiv verkan godtagits i fråga om bestämmelser om ersättning för *sakskada*, torde bärande skäl icke kunna anföras mot att samma princip kommer till uttryck jämväl,

när det gäller ersättning för *kroppsskada*, ådragen under militärtjänstgöring. Dylika ersättningsanspråk böra därför, även om de grunda sig på olycksfall, som inträffat eller sjukdom som yppats före de blivande författningsbestämmelsernas ikraftträdande, bedömas enligt dessa nya bestämmelser, vilka böra givas tillbakaverkande kraft i vart fall åtminstone till den 2 september 1939.

Under åberopande av vad ovan anförts få undertecknade hemställa,

att riksdagen vid ett eventuellt bifall till Kungl. Maj:ts proposition nr 107 måtte besluta,

att militärtjänstgöring måtte anses vara för handen, jämväl då någon, som eljest omfattas av militärsättningsförordningens bestämmelser, varit stadd på färd till eller från militärtjänstgöring i omedelbart samband med permission eller tjänstledighet,

att till grund för beräklandet av enligt militärsättningsförordningen utgående ersättningar fastställas de av riksförsäkringsanstalten föreslagna grundbeloppen för den årliga arbetsförtjänsten,

att å sålunda beräknade ersättningsbelopp dyrtidstillägg utgives i huvudsaklig överensstämmelse med för det allmänna ramavtalet gällande grunder,

att begravningshjälp utgives med 600 kronor,

att med prövning av frågan om beräkande av livränta till föräldrar må kunna anstå intill fem år efter dödsfallet och bedömas i enlighet med då föreliggande förhållanden,

att ersättning må kunna utgå, då kroppsskada ådragits eller dödsfall inträffat i samband med militärtjänstgöring, även om det kan anses, att skadan eller dödsfallet föranletts av annan orsak än militärtjänstgöringen, samt

att de ändringar i bestämmelserna angående ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, som må bli av riksdagen antagna, skola äga tillämpning å kroppsskada, som ådragits efter den 1 september 1939.

Stockholm den 7 mars 1944.

Thorvald Ekdahl.

Sven Andersson,
Göteborg.

Olof Andersson,
Malmö.

Aug. Spångberg.

Sjukpenning.

Kategori	Departementsförslaget			Riksförsäkringsanst. förslag		
	Arbetsförtjänst	Sjp. per mån. utan dyrt.	Sjp. per mån. +40 % dyrt.	Arbetsförtjänst	Sjp. per mån. utan dyrt.	Sjp. per mån. +20 % dyrt.
Vpl. officer	2 700.—	150.—	210.—	3 900.—	210.—	252.—
„ underofficer	2 400.—	135.—	189.—	3 000.—	165.—	198.—
„ furir m. fl.	2 160.—	120.—	168.—	2 700.—	150.—	180.—
Vpl.	1 764.—	105.—	147.—	2 400.—	135.—	162.—

Livränta efter 100 % inv.

Kategori	Departementsförslaget			Riksförsäkringsanst. förslag		
	Arbetsförtjänst	Livränta	Livränta +40 %	Arbetsförtjänst	Livränta	Livränta +20 %
Vpl. officer	2 700.—	150.—	210.—	3 900.—	216.—	259.—
„ underofficer	2 400.—	133.—	188.—	3 000.—	167.—	200.—
„ furir m. fl.	2 160.—	120.—	168.—	2 700.—	150.—	180.—
Vpl.	1 764.—	98.—	137.—	2 400.—	133.—	160.—

Livränta till efterlevande.

Kategori	Departementsförslaget			Riksförsäkringsanst. förslag		
	Arbetsförtjänst	Livränta per mån.	Livränta +40 %	Arbetsförtjänst	Livränta per mån.	Livränta +20 %
Vpl. officer	2 700.—			3 900.—		
änka		56·25	78.—		81.—	97.—
„ + 1 barn		94.—	131.—		135.—	162.—
„ + 2 „		131.—	183.—		189.—	227.—
„ + 3 „		150.—	210.—		216.—	259.—
Vpl. underofficer	2 400.—			3 000.—		
änka		50.—	70.—		62.—	74.—
„ + 1 barn		83.—	116.—		104.—	124.—
„ + 2 „		116.—	163.—		145.—	174.—
„ + 3 „		133.—	186.—		166.—	199.—
Vpl. (furir m. m)	2 160.—			2 700.—		
änka		45.—	63.—		56.—	67.—
„ + 1 barn		75.—	105.—		94.—	113.—
„ + 2 „		105.—	147.—		131.—	157.—
„ + 3 „		120.—	168.—		150.—	180.—
Vpl.	1 764.—			2 400.—		
änka		37.—	51.—		50.—	60.—
„ + 1 barn		61.—	85.—		83.—	99.—
„ + 2 „		86.—	120.—		116.—	139.—
„ + 3 „		98.—	137.—		133.—	159.—